

ZEKAT, HAC VE KURBAN İBADETİ

1. İnsanın paylaşma ve Yardımlaşma ihtiyacı

- İnsanın yeme, içme, barınma ve korunma gibi temel ihtiyaçları vardır.
- İnsan temel ihtiyaçlarını tek başına karşılayamaz. Başka insanlara ihtiyaç duyar
- İnsanlar yaşadıkları toplumda eşit imkanlara sahip değildirler. Bu nedenle her toplumda zenginler ve fakirler bulunur.
- Her insan sahip olduğu imkanları başkalarıyla paylaşmak zorundadır.
- İnsanlar manevi yönden de başkalarına ihtiyaç duyarlar. Sevinçlerini, üzüntülerini, sıkıntılarını paylaşmak isterler.
- Paylaşma ve yardımlaşma, cimrilik, bencillik, kıskançlık gibi kötü huylara engel olur. Sevgi, dayanışma ve sorumluluk gibi duyguları gelişmesini sağlar.

2. İslamın Paylaşma ve Yardımlaşmaya Verdiği Önem:

Mü'minler birbirlerine merhamet etmekte, birbirlerini sevmekte, birbirlerini korumakta bir vücudun organları gibidir. (Hadis-i Şerif)

- İslam Dini insanların paylaşmasını ve yardımlaşmasını ister.
- Kur'an-ı Kerim'deki bir çok ayet ve Peygamberimizden gelen bir çok hadis bu yardımlaşma ve dayanışmayı tavsiye etmektedir.
- İslamın ilk dönemlerinde Müslümanlar yardımlaşmanın en güzel örneğini göstermişlerdir.

Medine'den Mekke'ye hicret eden Müslümanlara Medineli Müslümanlar her türlü imkanlarıyla yardımcı olmuşlar, bu nedenle Medineli Müslümanlara "yardım edenler" anlamında "ensar" denilmiştir.

ZEKAT

- Zekat, dinimizce zengin sayılan Müslümanların mallarının belli miktarını **(%2,5 veya 1/40)** Allah Rızası için ibadet niyetiyle ihtiyaç sahiplerine vermesidir.
- **Zekat, hicretten iki yıl sonra farz kılınmıştır.**
- Zekatın kelime anlamı içinde **artma, çoğalma, bereketlenme, arınma ve temizlenme** anlamları vardır.

Zekatın Bireysel ve Toplumsal Faydaları:

- Zekat, Allah'ın verdiği nimetlere şükürdür.
- Zekat, zenginlerle fakirler arasındaki kötü duyguları giderir.
- Zekat, toplumdaki ekonomik dengesizliği azaltır, fakirlerin durumunu düzeltir.
- Bir kimsenin zengin sayılabilmesi için **Nisap Miktarı** mala sahip olması gerekir.

Nisap Miktarı Nedir: Kişinin kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu aile bireylerinin en az bir yıllık yeme, içme, giyinme, barınma, sağlık, eğitim gibi temel ihtiyaçları dışında 85 gr. Altın veya bu değerde mala, mülke, paraya vs. sahip olmasıdır.

- Bir maldan zekat verilebilmesi için o malın gelir getiren cinsten olması gerekir. **Oturulan ev, evdeki eşyalar, giysiler ve binek araç için zekat verilmez.**

Zekatı verilecek mallar iki kısma ayrılır.

- 1. Menkul Değerler:** Taşınabilir mallar (Para, döviz, altın, senet, ortaklık bonusu, vs.)
- 2. Gayri Menkul Değerler:** Taşınmaz Mallar (Kendi oturduğunuz dışında kalan ev, arsa, tarla, işyeri avm vb.)

- Zekatın verileceği yerler Kur'an-ı Kerim'de Tevbe Suresi 60. Ayetinde belirtilmiştir.

ZEKAT:

1. Yoksullara
  2. Düşkünlere
  3. Borçlulara
  4. Yolda kalmışlara
  5. Özgürlüğünü yitirmiş olanlara
  6. Zekat toplamakla görevli zekat memurlarına
  7. Kalbi İslama ısındırılacak olanlara. (Müslüman olmayan fakirlere)
  8. Allah yolunda mücadele edenlere **VERİLİR.**
- Zekat verirken önce yakın akrabadan başlamak gerekir. Ancak bakmakla yükümlü olduğumuz kimselere zekat verilmez.

Zekat Verilemeyecek Akrabalar: Anne, baba, büyükbaba, büyükanne, dede, nine, çocuklar ve torunlar.

Zekat Verilebilecek Akrabalar: Kardeş, amca, hala, teyze, onların çocukları

- Zekat veren kişi, gösterişten uzak, gurur ve kibre kapılmadan, verdiği kişileri incitmeden ve mümkünse gizlice zekatını vermelidir.
- Zekat malın bereketini artırır. Bu nedenle zenginlerin maddi durumunu kötüleştirmez. Ancak fakirlerin maddi durumunu iyileştirir.

Zekâtı Kim	Nelerden	Ne kadar	Kimlere vermelidir?
Zengin olan her Müslüman	• Altın, gümüş, nakit para ve menkul değerler • Ticaret malları • Koyun ve keçi	1/40 yani %2.5	• Yoksullar • Düşkünler • Borçlular • Yolda kalmış yolcular • Özgürlüğünü yitirmiş olanlar • Kalbi İslam'a ısındırılmak istenenler • Allah yolunda çalışanlar • Zekât memurları <i>Tevbe suresi, 60. ayet.</i>
	• Siğir ve manda	1/30	
	• Deve	Her beş deve için bir koyun veya keçi	
	• Toprak ürünleri	1/10	

3. Toplumsal Dayanışma İbadeti Olarak Sadaka

- **Sadaka:** Bir insanın kendi isteği ile sadece Allah Rızası için yaptığı maddi ve manevi yardıma denir.
- **Sadaka-i Cariye:** Var olduğu sürece insanları yararlandığı; okul, cami, hastane, yurt, çeşme gibi yerler yaptırmak veya bunların yapımına katkıda bulunmaktır.

“İnsan öldüğü zaman amel defteri kapanır. Ancak üç kişinin amel defteri kapanmaz: İnsanlara faydalı ilimle uğraşanlar, Sadaka-i Cariye yapanlar, kendisine dua eden hayırlı evlat yetiştirenler.”
(Hadis-i Şerif)

- Sadaka sadece maddi yardımlarla olmaz.
- Her türlü güzel ve yararlı davranış da sadakadır.
- İnsanların üzüntülerini paylaşmak, dertlerine ortak olmak ve onları teselli etmek de sadakadır.
- **Fıtır Sadakası (Fitre):** Ramazan Ayına özel, Ramazan ayında Ramazan Bayramı namazından önce verilmesi gereken sadakaya **“Fıtır Sadakası (Fitre)”** denir.
- Ekonomik durumu iyi olan her Müslümanın fitre vermesi gerekir. Bir ailede küçük- büyük her birey için fitre verilir.
- Verilecek en az fitre miktarı, fitreyi verecek olan kimsenin bir günlük yiyecek masrafı kadardır. Bu

bakımdan her yıl verilecek en az fitre miktarı yıldan yıla değişir.

- Miktarı az olduğu için zengin olmayanlar da fitre verebilirler.
- Zekatın verilebileceği kimselere fitre de verilir.
- Zekatın verilemeyeceği kimselere fitre de verilmez.

Zekat ve fitre kişinin sahip olduğu malların ve diğer nimetlerin şükrüdür. Toplumsal yardımlaşmanın en güzel örnekleridir.

4. Yardımlaşma Kurumlarımız:

“Kim Müslüman kardeşine yardım eder ve onun ihtiyacını giderirse, Allah da ona yardım eder. Kim bir Müslümanın bir sıkıntısını giderirse Allah da onun sıkıntısını giderir.” (Hadis-i Şerif)

- Yukarıdaki hadisi kendilerine ilke edinen atalarımız, bu amaca hizmet etmek için çeşitli kurumlar kurmuşlardır.
  - **Aşevleri:** Yoksul ve kimsesizlerin doyurulması için.
  - **Daruşşifa:** Hastaların tedavisi için.
  - **Darulaceze:** Yaşlıların korunması için
  - **Öğrenci Yurtları:** Öğrencilerin barınması için.
- Günümüzde de ihtiyaç sahiplerine yardım ve dayanışma için oluşturulmuş kurumlar vardır.
  - **Kızılay:** Deprem, sel, yangın, çığ gibi afetlerde insanlara yardımcı olur. Hastalanan kimselerin kan ihtiyaçlarını karşılar.
  - **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı:** Kaymakamlıklar bünyesinde yardıma ihtiyacı olan kimselere yardım eden kuruluş.
  - **Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu:** Fakir, kimsesiz, sokakta kamış çocukların bakım, barınma, vb. ihtiyaçlarını karşılayan kuruluş.
  - **Milli Eğitim Vakfı:** Okulların araç, gereç, kitap gibi ihtiyaçlarının karşılanmasına katkıda bulunur.

HAC VE UMRE

- **Hac:** Yılın belirli günlerinde (Hicri Takvime göre Zilhicce ayının 9, 10 ve 11. Günleri) ihrama girilerek Kâbe'yi **tavaf** etmek, Arafatta bir süre bulunmak, Safa ve Merve Tepeleri arasında **Sây** yapmak ve Mina'da kurban kesip şeytan taşlamak şeklinde yapılan ibadettir.
- **Umre:** Hac günleri dışında yılın herhangi bir zamanında ihramlı olarak Kâbeyi tavaf etmek ve Safa ve Merve Tepeleri arasında Say yapmak suretiyle yapılan bir ibadettir.

- **Hac İbadet:**
- 1. Hicretin 9. Yılında farz kılınmıştır.
- 2. Hem mal, hem de beden ile yapılan bir ibadettir.
- 3. Şartları uygun olan her Müslümana ömüründe bir defa Hac ibadetini yapması farzdır.

- **Hac Kimlere Farzdır:**
- 1. Akıllı ve ergenlik çağına girmiş
- 2. Ekonomik durumu iyi (Hacca gidip gelinceye kadar hem kendisi hem de bakmakla yükümlü olduğu kimselerin ihtiyaçlarını karşılayacak, borçlu olmayan)
- 3. Sağlığı hacca gitmeye elverişli olanlar. (Sağlığı elverişli olmayanlar bir başkasını kendi adına Hacca gönderebilir.)
- 4. Özgürlüğünü kısıtlayacak bir durumu olmayanlar.
- 5. Bulaşıcı hastalık, terör ve savaş gibi Yol güvenliğini tehdit edecek herhangi bir risk bulunmayan her Müslümana Hac ibadetini yapmak farzdır.

Haccın Farzları Nelerdir

1. İhrama girmek
2. Arafatta vakfede durmak
3. Kabe'yi tavaf etmek

Hac ve Umre Arasındaki Farklar

Hac	Umre
1. Zilhicce Ayının 9.10 ve 11. Günlerinde yapılır. Yani belli günlerde yapılır.	- Yılın herhangi bir zamanında yapılabilir.
2. Bir sene içinde ancak bir kez Hac yapılabilir.	- Yıl içinde birden fazla umre yapılabilir.
3. Farzdır.	- Sünnettir.
4. Arafatta vakfe, Mina'da şeytan taşlama ve kurban kesme vardır.	- Arafatta vakfe, Mina'da şeytan taşlama ve kurban kesme yoktur.

Hac ve Umre ile İlgili Kavramlar:

1. **İhram:** İhram kavramının iki anlamı vardır:
  - ✓ Hac ve umre için giyilen, iki parçadan ibaret, dikişsiz kıyafet.

- ✓ Başka zamanlarda yapılmasında sakınca olmayan bazı davranışların belli bir süre için yasak olması. Saç, sakal ve tırnak kesmek, bitkileri koparmak, avlanmak gibi.

- İhramlı olmak haccın şartlarından biridir.
- İhrama girilirken "**telbiye duası**" okunur.
- ✓ **Telbiye Duası:**

Lebbeyk allahümme lebbeyk

Lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk

İnnel hamde vennî'mete leke vel mülk

Lâ şerike lek.

- ✓ **Telbiye Duasının Anlamı:**

Buyur Allahım buyur...

Buyur ey ortağı olmayan buyur...

Tüm hamd ve nimetler sana aittir.

Nimet ve mülk de sana aittir.

Senin ortağın yoktur.

2. **Tavaf:** Kabe'nin etrafında 7 kez dönmeye denir. Bir kez dönmeye **şavt** denir.
  - Tavaf, Kabe'nin bir köşesindeki **Hacerül Esved** taşının bulunduğu yerden başlar.
  - Tavaf, **Haccın farzlarındandır.**
3. **Vakfe:** Kurban Bayramından bir gün önce, yani arefe gününde (Zilhicce Ayının 9. Günü) Mekke'nin doğusundaki Arafat Dağında bir müddet bulunmaktır.
  - Arafatta vakfe, **Haccın farzlarından** biridir.
4. **Sa'y:** Mekke'de Kabe'nin yanındaki Safa ve Merve Tepeleri arasında 7 kez gidip gelmektir. Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail doğduğunda, Hz. İbrahim'in eşi Hz. Hacer'in su bulmak için Safa ve Merve Tepeleri arasında 7 kez gidip gelmesini temsil eder.
5. **Şeytan Taşlama:** Mina adı verilen bölgede 3 şeytan taşlama yeri vardır. Bunlara **küçük, orta ve büyük cemreler** denir. Bu cemrelerde daha önceden toplanmış küçücük taşlarla sembolik olarak şeytan taşlama yapılır.

- Hac ibadeti adeta ahiret hayatının bir provasıdır. Hacda yapılan bir çok şey ahiret hayatının canlandırması gibidir.
- Hac sembollerle dolu bir ibadettir. Hacda yapılan bazı şeyler sembolik ifadeler taşır.

Hac ve Umre İle İlgili Mekanlar

1. **Mikat:** Hac veya umreye gidenler için Mekke yakınlarında belirlenmiş bazı mekanlar vardır. Buralara ulaşınca günlük kıyafetler çıkarılır ve ihram kıyafetleri giyilir. Hac veya umre için niyet edilir.

2. Kabe:

- Mekke'deki Mescid-i Haram'ın ortasında bulunan ve Müslümanlarca kutsal sayılan binadır.
- Kabe'nin bir adı da Beytullah'tır.
- Kabe, yeryüzünde Allah'a ibadet için yapılan ilk mabettir. İlk olarak Hz. Adem zamanında, sonra da Hz. İbrahim ve oğlu Hz. İsmail tarafından yapıldığı bildirilmektedir.
- Dünyanın neresinde olursa olsun Müslümanlar Kabe'ye yönelerek namaz kılarlar. Bu anlamda Kabe Müslümanların kiblesidir.

3. Mescid-i Haram: Kabenin etrafı daire şeklinde çevrilmiştir. İçinde Kabe'nin ve zezem suyunun bulunduğu bu alana **Mescid-i Haram** denir.

4. Arafat Dağı: Mekke'ye yaklaşık 20-25 km. uzaklıktaki bir dağın ve bölgenin adıdır. Burada Kurban Bayramından bir gün önce (arefe günü, yani Zilhicce ayının 9. Günü) vakfe yapılır. Arefe günü yapılan bu vakfe, ahiret hayatındaki mahşer yerini ve mahşer gününü hatırlatır.

5. Müzdelife ve Mina: Mescid-i Haram ve Arafat Dağı arasındaki iki bölgenin adıdır. Buralarda Kurban Bayramının 1. Günü (Zilhicce Ayının 10. Günü) bayram namazı kılınır. Daha sonra kurban kesilir ve şeytan taşlama yapılır.

6. Mescid-i Nebi: Medine'de bulunan ve Peygamberimiz Mekke'den Medine'ye hicret ettikten sonra yaptırdığı mescidin adıdır. Peygamberimizin kabri de bu mescidde bulunur.

HACCIN İNSAN DAVRANIŞLARINDAKİ ETKİSİ

"Kim Allah için hacceder, tevbe eder ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsa annesinden doğduğu günkü gibi günahsız olarak hacdan döner." (Hadis-i Şerif)

- Hac: ırkı, rengi, milleti, dili ve kültürü farklı Müslümanları bir araya getirerek, "Şüphesiz ki inananlar kardeştir." Ayetinde belirtilen **kardeşlik** duygusunu geliştirir.
- Hac, insanlar arasındaki mevki, makam, unvan farklılıklarının Allah katında önemi olmadığını öğretir.
- Hac, gerektiği zaman mal, mülki eşi dost, akrabayı terk edebilmeyi öğretir. Bir gün sahip olduğu her şeyi bırakıp gideceğini hatırlatır.
- Hacca giden insan, Peygamberimizin yaşadığı yerleri görmeyen mutluluğunu yaşar.

KURBAN

- **Kurban:** Kelime anlamı "yaklaşmak" olan kurban, Allah'a yaklaşmak ve O'nun hoşnutluğunu kazanmak amacıyla Kurban Bayramı günlerinde nitelikleri uygun bir hayvanı kesmektir.

Kimler Kurban kesmelidir?

- Akıllı ve ergenlik çağına girmiş,
- Zekat verebilecek seviyede ekonomik durumu iyi olan her Müslümanın kurban kesmesi **vaciptir**.

Hangi Hayvanlar Kurban Olarak Kesilir?

- Koyun, keçi, sığır, manda, deve kurban olarak kesilebilir.
- **Hangi Hayvanlar Kurban Olarak Kesilmez?**
- Tavuk, horoz, hindi, kaz gibi kümes hayvanları ile yabani hayvanlar kurban olarak kesilmez.

- **Kurbanı kesecek olan kişinin bu işi iyi biliyor olması gerekir. Kurbanı kendisi kesemeyenler başkasına kestirebilir. Kurbanlık hayvanlara iyi davranmak, eziyet etmemek gerekir. Kurban keserken Allah'ın adını anmak şarttır.**
- **Kurban edilecek hayvan kibleye doğru yatırılır ve "Bismillahi Allahü Ekber" denilerek kesilir. Kurban kesilirken çevre temizliğine ve sağlık kurallarına uyulmalıdır.**

Kurbanlık hayvanlar	Kaç kişi adına kurban edilir?	Kurbanlık hayvanın nitelikleri	
Koyun ve keçi	1 kişi adına kurban edilir.	En az 1 yaşını doldurmuş olmalı.	Bu hayvanların sağlıklı olması gerekir.
Sığır ve manda	1-7 kişi arasında ortaklaşa kurban edilebilir.	En az 2 yaşını doldurmuş olmalı.	
Deve	1-7 kişi arasında ortaklaşa kurban edilebilir.	En az 5 yaşını doldurmuş olmalı.	

Kesilen Kurbanın eti üçe bölünür:

- Bir bölümü kurban kesemeyen fakirlere dağıtılır
- Bir bölümü gelen misafirlere ikram edilir
- Bir bölümü de aile için ayrılır

İsteyen kestiği kurbanın tamamını da fakirlere bağışlayabilir. Başka bölgelerdeki veya ülkelerdeki yardıma muhtaç kimselere de gönderebilir.

- 1. Kurban Bayramında Kesilen Kurban:** Zekat verebilecek seviyede ekonomik durumu iyi olan her Müslümanın Kurban Bayramı günlerinde kurban kesmesi **vaciptir**.
- 2. Adak Kurbanı:** Bir işin veya isteğin olması halinde kesileceğine dair söz verilen kurbandır. Adak kurbanının etinden adağı adayan kişi ve bakmakla yükümlü olduğu kimseler yiyemezler. Şayet yerlerse yedikleri etin bedelini fakirlere dağıtırlar. Adak Kurbanını kesmek **vaciptir**.
- 3. Şükür Kurbanı:** İnsanı mutlu edecek bir haber, yeni bir ev veya araba aldıklarında Allah'a şükür maksadıyla kesilen kurbandır. Zorunlu değildir.
- 4. Akika Kurbanı:** Çocuk sahibi olan her anne- babanın Allah'a şükür için kestiği kurbandır. İsteğe bağlı bir kurbandır. Zorunlu değildir.

İsmail ÇETİN

Amasya Üzeyir Emre Ortaokul Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni

